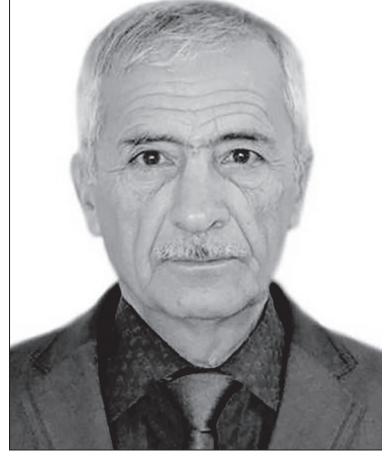

Aydın TAĞIYEV

İSRAFİLİN SURU

◆ Hekayə

Yetimçiliklə böyüyən İsrafilin ayağı yer tutanda elə əli də çomaq tutdu. Və əlindən heç bir iş gəlməyən İsrafil ayağına güc verib əlinə çomaq aldı. Kəndin qoyun-quzusunu qabağına qatıb çobanlıq etməyə başladı.

İsrafil sürünü qurd-quşa rast gəlməmək üçün çox da uzaqlara aparmır, kənddən o qədər də aralı olmayan Şor nohurun həndəvərində otarırdı. Adı Şor nohur olsa da, o gölün suyu şirin idi, davarın qarnını doyurmaq üçün ətrafda ot-ələf də qış-yay bol idi.

Yayın cırhacırında İsrafil o Şor nohurun dumduzu, şipşirin, buz kimi suyundan ovuc-ovuc üz-gözünə vura-vura sərinlədikcə, eləcə ovuc-ovuc içə-içə yangısını söndürdükcə məhəttəl qalardı ki, hansı insafsız-mürvətsiz, ədalətsiz adam gölə belə bir ad qoyub. Şor nohur!

İsrafil ağıllı oğlan idi. Arxasınca gileyləndiyi adamı həm də müdafiə edib fikirləşirdi ki, kim bilir, bəlkə gölün suyu o vaxtlar şor imiş... Ad seçəndə nə günah?

Qərəz, qoyun-quzunu Şor nohurun ətrafında otaran İsrafilin bir gün yadına düşdü ki, bəli, əlində çomağı, çiyində yapıncıya bənzər bir arxalığı var – bəs niyə qoltuğunda tütəyi olmasın?!

Gölün ətrafında boy-boya verib qalxan uzun qamışlara baxa-baxa İsrafil başa düşdü ki, tütək elə gözünün qarşısında hazır durub.

Və İsrafil münasib bildiyi o qamışlardan birini kəsdi, cibindəki bıçağı çıxartdı, əlləşib-vuruşdu, axır ki, özünə bir tütək düzəltdi. Tütəyi dodaqlarına apardı...

* * *

İsrafil o qamış tütəkdə elə şövqlə çalırdı ki, qoyun-quzu da ləzzətlə qırpdığı ot-ələfdən əl çəkib başlarını qaldırır, ona tərəf çevrilirdilər. Sürüdəki qoşabuy-nuz erkəklər, qayaya dırmaşan ala-bula dəcəl boz keçilər də İsrafilin o çalğısını eşidən kimi sanki donub yerlərində qalırdılar.

İsrafilin işi yüngülləşmişdi. Çoban daha nəfəsi qarala-qarala, çomağını yelləyə-yelləyə, əldən düşüb qan-tərə bata-bata sürüdən ayrı düşən qoyun-quzunun, keçinin-oğlağın dalınca ora-bura qaça-qaça sürünü bir yerə haylayıb toplayınca əldən-dildən düşmürdü.

İsrafil sanki çaldığı tütək havaları ilə sürünü otarırdı.

* * *

İsrafilin qarğı tütəkdə çaldığı havaların səs-sədası kəndə də yayıldı və eşidənləri də yerindən elədi. Kənd toylarını öz qara zurnası ilə neçə illərdən bəri yola verən qoca sazəndə Habil kişi qarşısında özünə layiqli bir rəqib gördüsə də heyranlığını gizlətmədi, üstəlik, canıyananlıqla:

- A bala, - dedi, - əlində belə sənətin var, daha o çomaqla dağda-daşda nə işin? Yayın cırhacırında, payızın sazağında, qışın şaxtasında özünə bu nə zülmüdür edirsən? Bir qarış zurnanı qoyub, boyundan uzun çomaqdan dörd əlli nə yapışmısan?!

Geniş qəlblı Habil kişi xeyirxahlıq edib İsrafil yanına salıb özü ilə toy məclislərinə, şənliklərə apardı. Gün gəldi ki, İsrafil şeyirdlikdən özü ustada döndü.

Nə vergi idisə, İsrafil mağara girib qol götürüb oynamaq istəyənin – istər qoca, istər cavan, istər kişi, istər qadın – hər kəsin ürəyindən keçən havalardan hali idi, ona görə də onlardan sifariş gözləməyib oynamaq istədikləri havaları çalardı və bu da təbii ki, oynayanlara xüsusi ləzzət eləyərdi. “Kişi mənim havamı bilir də!..”

İsrafil bəzən surunu elə yanıqlı çalır ki, qoca kişilər, qarılar ah çəkə-çəkə göz yaşlarını saxlaya bilməyib onu qarğayırdılar da:

- Nəfəsin getsin gəlməsin, ay zalım, vallah, ölümlər də surunun səsinə eşitsə, kəfənlərini yarar, oyanıb qəbirlərindən qalxarlar.

Cavalardan biri lağla:

- Daha deyin ki, gözlədiyiniz axirət günü surunu çalıb ölümləri oyadan İsrafil elə bizim bu İsrafil olacaq da, - deyə söz atdı.

- Əstəğfürullah de, a bala, Allahın mələyi ilə bəndənin adını qoşa cəkmə, - deyə bir ağsaqqal çoxbilmiş cavana açıqlandı.

* * *

Suyu şirin olan Şor nohurun adındakı şor sözüne gəlincə isə, yaşlılar belə nağıl edirdilər ki, onlar da öz ulu babalarından, nənələrindən eşidiblər ki, bəs bir vaxt, lap uzaq keçmişdə günaha batmış bir qız elin tənəsindən – qınağından canını qurtarmaq üçün özünü bu gölə atıb boğulub.

Aradan zaman, dövrən keçdikcə günaha batanlar öz cəza hökmlərini elə özləri verib, gölün sularında bəraət qazanmaq istərmişlər. Beləcə, bu göldə boğulub həlak olanların qəmli taleyi, acı aqibəti bu kəndin sakinlərinə bir xəbərdarlığa çevrilir.

İndi onların gözləri qabağındakı bu gölü qurutmaq, yerində əyləncə mərkəzi yaratmaq istəyirdilər. Bəhanə gətirdikləri səbəb də bu idi ki, bəs, göl xəstəlik mənbəyidir, kəndə qızdırma yayır...

* * *

Neçə vaxt idi ki, qoca çalğıçını surunu çıxarıb çalan görmürdülər. İsrafil kişi bir gün eşidəndə ki, Şor nohuru qurutmaq, yerində əyləncə mərkəzi tikmək istəyirlər, əli üzündə qaldı. Şor nohur, doğrudan da, görməli, mənzərəli bir yerdə idi. Kənddə torpaq qalmamışdı.

Hə, tikin o əyləncə mərkəzinizi! Görüm sonra kəndə, ətrafa hansı yoluxucu xəstəliklər yayılacaq?!

İsrafil kişi özünü ora-bura çox vurdu. Yuxarılara üz tutdu. Xeyri olmadı.

* * *

İsrafil kişi neçə vaxtdan bəri sandıqda saxladığı surunu çıxarıb, ora-burasına baxır, ancaq dodaqlarına aparıb üfürməyə, zilini, bəmini yoxlamağa ürok etmədi. Evdəkilər də onun surunu son vaxtlar sandıqdan çıxarıb əlində tutduğuna, ora-burasına baxdığına zənd yetirmişdilər.

Gölün qurudulması xəbəri yayıldıqdan bir neçə gün sonra kəndə xeyli maşın, texnika gəldi. Bir günün içərisində gölü dəmir məftillərlə hasara aldılar.

Çuğulçular sahə müvəkkilinə xəbər verdilər ki, bəs İsrafil kişi gecənin dərin vaxtında yüklü araba ilə gölə gedib və arabadakı yüklü çuvalarda hər nədirsə, gölə boşaldıb. Sahə müvəkkili quruyub qaldı. Necə? Ola bilməz! Təxribat? Təxribatdırsa, bu nə təxribatdır? Kəndi yoluxucu bir xəstəliyə məruz qoymaq!

Necə də maymaq imiş. Kənddə xarici casus... Bu yaşda qoca hansı xarici ölkənin casusu ola bilərmiş?

Sahə müvəkkili çuğulçulara bu haqda lal olub susmağı, heç kəsə bir söz deməyib dillərinin ağızlarında bərk-bərk yummağı tapşırırdı.

Daha çox etibar etdiyi çuğulçulara isə, gecənin hansı vaxtı olur olsun - İsrafil kişini evdən çıxan görsələr, dərhal onun şirin yuxusuna haram qatıb oyatmağı tapşırırdı, şəxsən özü hadisə yerinə gedib casusu elə iş başında yaxalamağı qət etdi.

* * *

İsrafil kişi gölün hasarına yaxınlaşmış, güc verə-verə dolu çuvalları bir-bir arabadan boşaldırırdı ki, amiranə səs eşitdi:

-Əllər yuxarı! Yerindən tərpenmə!

Bu qəfil səsdən İsrafil kişi gecənin bu lal sükutunda, zülmət gecədə diksindisə də səsin tanışlığından azca sakitləşdi, az sonra o səsin sahibini əlində tapança (əlindəki tapançadan təəccüblənsə də) bir özgəsi yox, kəndlərinin sahə müvəkkili polis X. olduğunu görüb mat-məəttəl qaldı:

- Nədir ki, a bala?

Polis:

- Danışma! O çuvallardakılar nədir, - deyə qəzəblə soruşub ehtiyatla qırağa çəkildi.

Hələ də heç nə başa düşməyən İsrafil kişi çuvallara yaxınlaşanda ayıq-sayıq polis bir az da uzağa, kənara çəkildi.

Aram-aram çuvalların ağızını açan İsrafil kişi isə sakit bir səslə: - Qənddir, şəkər tozudur, - dedi.

Polisin gözü kəlləsinə çıxdı: - Nə sarsaq-sasaq danışırısan, a kişi, qənd nədir, şəkər tozu nədir? Boynuna al...

İsrafil kişi çuvaldan çıxartdığı qəndi ağızına apardı. O biri çuvalın ağızını açıb oradan da ağızına bir çimdik şəkər tozu qoydu.

Polis yerində donub qalmışdı. Amma ortada qorxulu bir şey olmadığını görüb bir az sakitləşmişdi. Ancaq hələ də özünü qəzəbli göstərüb:

- Bu nə oyundur, kişi? - deyə kükrədi.

İsrafil kişi həlim səslə: - Oyunu bizimlə oynayınlar, a bala, - dedi, - kim deyir ki, bu gölün suyu şordur, qurumalıdır. Yerində nə bilim nə tikilməlidir.

Polis onun sözlərindən bir şey başa düşməsə də: - Yaxşı, məlumatımız var, - dedi. - Bəs indi çuval-çuval gətirdiyin bu qənd, şəkər tozu nədir ki, gölə boşaldırısan?

Qocanın səsi titrədi: - Hə, a bala. Neçə illərdən bəri toylarda mənə verilən xonça-xalatdan qalma şirnilərdir; gölə axıdıram ki, suyu şordursa, qoy şirinləşsin.

Polis məsələni indi başa düşdü və əvvəlcə qəhqəhə çəkib gülmək, uğunub-getmək istədi. Lakin elə bil birdən ayıldı. Qocaya yazığı gəlmişdi. Udqunub hökmlü səslə: - Bəsdir, a kişi, - dedi, - dünya görmüş adamsan. Sənin çuval-çuval qəndin, şəkər tozun bu gölün suyunu indi şirin edəcək? Qərara alınmışsa ki bu gölün suyu şordur, demək şordur. Qurudulmalıdır!

* * *

Bir gün ekskavatorlar nərildəyə-nərildəyə gölə sarı gedəndə İsrafil kişi neçə vaxtdan bəri sandıqda saxladığı surunu çıxartdı, nəfəsi boğula-boğula çaldı...

Şabran